

Veilig en nuchter omgaan met

In veel gebouwen in Nederland is asbest aanwezig. Soms is precies bekend waar het zit en ook wat voor soort asbest het is. Maar meestal weten eigenaren niet eens dat er ergens asbest is verwerkt. Wat nu als u ergens in een woning, school of ander openbaar gebouw asbest vindt? Direct het gebouw ontruimen? Nee, natuurlijk niet. Met een nuchtere afweging van de gezondheidsrisico's en maatregelen, en goede risicocommunicatie is dat echt niet nodig.

Auteurs: Ingrid Links en Manon Vaal

Asbest is een voor de mens kankerverwekkende stof. Zowel wit, bruin als blauw asbest kunnen longkanker en asbestkanker (mesothelioom) veroorzaken. De meeste slachtoffers zijn mensen die langdurig met asbest gewerkt hebben. Relatief weinig gevallen zijn niet-werkgerelateerd. Voor zover bekend veroorzaakt asbest alleen kanker na inademing van losse asbestvezels. Het duurt dan gemiddeld nog veertig jaar voordat iemand daadwerkelijk kanker krijgt. Dat betekent dat mensen die nu ziek worden, meestal dertig tot veertig jaar geleden blootgesteld zijn geweest aan asbest.

AFWEGING GEZONDHEIDSKUNDIGE ASPECTEN

Bij een vondst van asbest is het zeer verstandig om het asbest te verwijderen en daarbij altijd de gezondheidsrisico's af te wegen. Gebruikers en bewoners van een gebouw moeten zoveel en zo snel als redelijkerwijs mogelijk, beschermd worden tegen blootstelling aan asbestvezels. 'Zo snel als redelijkerwijs mogelijk' betekent dat maatregelen om blootstelling te beperken uitvoerbaar, realistisch en niet onnodig schadelijk moeten zijn. Gebouweigenaren en andere bij een asbestvondst betrokken

organisaties, zoals een gemeente en een asbestinventarisatiebureau, moeten bij het nemen van maatregelen de kans op blootstelling en het gezondheidsrisico afwegen tegen de impact van de maatregelen. Deze impact bestaat zowel uit de psychosociale, als de gezondheidskundige en financiële gevolgen van de maatregelen. De verantwoordelijke organisaties bij asbestvondsten moeten de situatie dus goed in beeld brengen en het gezondheidsrisico beoordelen. Neem de tijd om vast te stellen of daadwerkelijk sprake is van asbest en of er een kans op blootstelling van de

gebruikers van het gebouw is. Een acute ontruiming is vanuit gezondheidsperspectief vrijwel nooit nodig. Sommige niet-ingrijpende maatregelen zijn wel direct te nemen. Het afsluiten van bijvoorbeeld een bergzolder, meterkast of kruipruimte met mogelijke asbestblootstelling levert meestal geen problemen op.

RISICOCOMMUNICATIE

Als er asbest in een gebouw wordt gevonden, moeten alle gebruikers dat zo snel mogelijk weten. Dat voorkomt onnodige blootstelling. Maar even belangrijk: het voorkomt veel onrust. Mensen willen nu eenmaal graag duidelijkheid hebben, en willen de verantwoordelijke organisaties kunnen vertrouwen. De bewoners van de in 2012 acut ontruimde woningen in het Utrechtse Kanaleneiland durfden - ook toen eenmaal was aangetoond dat er geen asbest meer aanwezig was in hun woning - niet terug naar huis. De overheid en de woningcorporatie konden niet meer op het vertrouwen van de bewoners rekenen en daardoor hun boodschap niet duidelijk meer overbrengen.

Het is in de communicatie van belang om rekening te houden met het feit dat mensen verschillen in de manier waarop ze tegen asbest aankijken. Bij ouders kunnen alle alarmbellen afgaan omdat zij zich zorgen maken over de gezondheid van hun kinderen. Andere mensen, bijvoorbeeld zij die in hun werk toch al met asbest te maken hebben, kunnen veel laconieker reageren. De komst van 'mannen in witte

asbest

Er zijn in Nederland vijftig regionaal georganiseerde GGD'en. Dit zijn de overheidsinstanties die zich bezig houden met de volksgezondheid. De teams 'Milieu en Gezondheid' van de GGD'en zijn al ruim twintig jaar betrokken bij het beoordelen van gezondheidsrisico's in situaties met asbest. Een GGD helpt en adviseert niet alleen de overheid, maar als de volksgezondheid in het geding is, ook particulieren, bedrijven, woningbouwcorporatie en anderen die met een asbestvondst worden geconfronteerd. De GGD in elke regio beschikt over specifieke deskundigheid en kan samen met de gebouweigenaar, een asbestinventarisatiebureau en de gemeente de kans op verspreiding, de kans op blootstelling, de kans op gezondheidsschade, de kans op ongerustheid en de kans op individuele en maatschappelijke onrust beoordelen. Hiermee kan de GGD een belangrijke bijdrage leveren aan de besluitvorming en de risicocommunicatie rond een asbestvondst. De GGD'en in de verschillende regio's zijn te vinden via www.ggd.nl/contact/bij-u-in-de-buurt/.

pakken' leidt stevast tot ongemakkelijke gevoelens of onrust als dit niet van tevoren is aangekondigd en uitgelegd. Het is van belang begrip te tonen voor de zorgen die er leven, ook als er naar de mening van een deskundige geen groot risico is.

HET VOORKOMEN VAN ONVERWACHTE ASBESTVONDSTEN

Adequaat reageren bij een onverwachte asbestvondst is belangrijk, maar nog beter is het voorkomen dat er opeens iets wordt gevonden. Dat kan door gebouwen of woningen preventief te onderzoeken op de aanwezigheid van asbest. Er zijn gecertificeerde asbestinventarisatiebureaus (www.ascert.nl) die dergelijke inventarisaties kunnen uitvoeren. Dit gebeurt gelukkig al

steeds vaker. Een aantal woningcorporaties is hier al actief mee bezig. De rijksoverheid heeft in 2011 alle schoolbesturen gevraagd om hun schoolgebouwen van voor 1994 op asbest te inventariseren. Nog lang niet alle schoolgebouwen zijn echter geïnventariseerd (www.atlasleefomgeving.nl).

Eenmaal gevonden, moet asbest uit een gebouw verwijderd worden. Op welke termijn dat moet, hangt af van de omstandigheden. Als er sprake is van blootstelling aan asbest zal op zeer korte termijn moeten worden gesaneerd. Een deskundige kan beoordelen of er sprake is van blootstelling. De deskundige kijkt dan vooral naar:

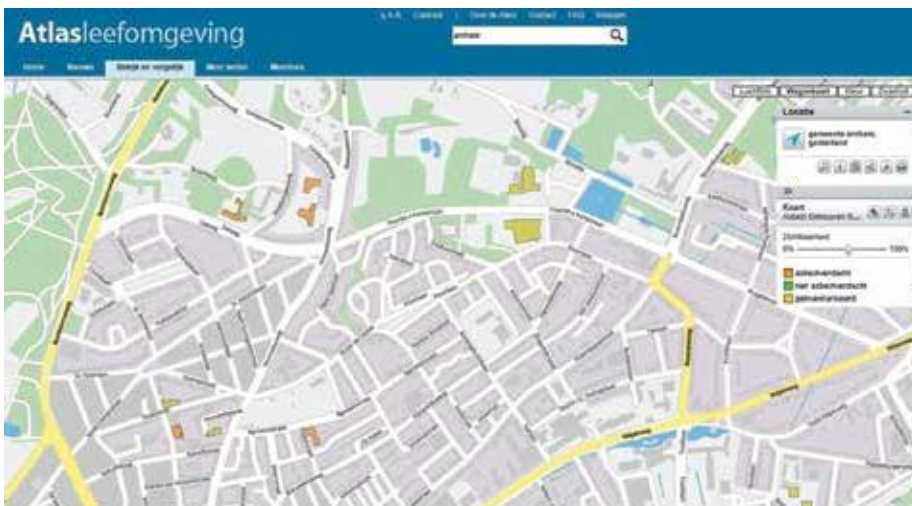
- de samenstelling en het asbestpercentage van het asbesthoudend materiaal;

- de mate van hechtgebondenheid van het asbest in het dragermateriaal;
- de toegankelijkheid van het asbesthoudend materiaal;
- de oppervlaktebehandeling (coating) van het materiaal en
- de staat van het materiaal (inclusief beschadiging en bewerking).

Als het asbest hecht in het dragermateriaal is gebonden én het materiaal onbeschadigd en niet-kwetsbaar is, kan de sanering vaak worden meegenomen in geplande onderhoudswerkzaamheden of zelfs pas bij de sloop van een gebouw.

CONCLUSIE

Omdat veel gebouwen van voor 1994 nog asbest bevatten adviseert de GGD gebouw- en woningeigenaren om zich voor te bereiden op asbestvondsten. Het beste is om gebouwen preventief te onderzoeken, samenwerking te zoeken met asbestinventarisatiebureaus, met de gemeente en met de regionale GGD. Ook is het belangrijk om de communicatie met de gebruikers van het gebouw op juiste wijze aan te pakken. Bij asbestvondsten en een daarop volgende sanering is het altijd goed om snel met de betrokken organisaties - waaronder de GGD - te overleggen over de aanpak. In geval van maatregelen die grote emotionele, psychosociale en/of financiële gevolgen kunnen hebben, zoals de ontruiming van woningen, is het belangrijk om de gezondheidsrisico's als gevolg van de asbestvondst af te wegen tegen de impact van de maatregelen.

Asbestverdachte, niet-asbestverdachte en op asbest geïnventariseerde schoolgebouwen in kaart gebracht op www.atlasleefomgeving.nl.

Over de auteurs:

Drs. ing. Ingrid Links en ir. Manon Vaal zijn werkzaam als adviseur Milieu en Gezondheid bij de GGD van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden in Arnhem.